

DIJK EN WAARD

The logo consists of the words 'DIJK EN' and 'WAARD' stacked vertically. A horizontal bar is positioned between 'DIJK EN' and 'WAARD'. Below the bar is a wavy line. The text and bar are colored with a gradient from blue on the left to yellow-green on the right.

Kadernota 2024

Inhoud

Inleiding	3
Leeswijzer	4
Programma 0 Bestuur en Ondersteuning	5
Trends & Ontwikkelingen.....	5
Programma 1 Veiligheid	8
Trends & Ontwikkelingen.....	8
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat.....	11
Trends & Ontwikkelingen.....	11
Programma 3 Economie	13
Trends & Ontwikkelingen.....	13
Programma 4 Onderwijs	16
Trends & Ontwikkelingen.....	16
Programma 5 Sport, cultuur, recreatie en openbare ruimte	19
Trends & Ontwikkelingen.....	19
Programma 6 Sociaal Domein	23
Trends & Ontwikkelingen.....	23
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	26
Trends & Ontwikkelingen.....	26
Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.....	28
Trends & Ontwikkelingen.....	28
Financiën	30
Ontwikkeling financieel resultaat	31
Bijlage onderbouwing financiële mutaties	

Inleiding

2023 staat in het teken van beleidsharmonisatie na de fusie. Vanaf 2024 is het beleid waar nodig geharmoniseerd. En dus kan de gemeente de blik vooruit richten. Daarom wordt in de kadernota het coalitieakkoord vertaald naar beleidsambities (maatschappelijk effect en doelstellingen). De kadernota maakt inzichtelijk hoe het vorige en het nieuwe coalitieakkoord van elkaar verschillen, en met welke autonome ontwikkelingen de gemeente de komende jaren te maken krijgt. De financiële vertaling krijgt zijn beslag in de begroting 2024.

De kadernota 2024 is een compact verhaal. Het bevat nieuw beleid uit het coalitieakkoord, maar is verder een beleidsarm document. Dit vloeit voort uit de onzekere financiële periode die gemeenten tegemoet gaan.

De kadernota kan als zelfstandig document worden gelezen, maar kan niet los worden gezien van de context waarin Dijk en Waard opereert: de wijde wereld.

Om ons heen verandert die wereld. Niet alleen ten goede. Voor het eerst in tientallen jaren heeft onze samenleving te maken met oorlog en inflatie. Dat heeft gevolgen voor onze verworvenheden en legt druk op onze voorzieningen. Een groot aantal nieuwkomers en een veranderende demografie zorgen voor druk op de woningmarkt. Inflatie en gestegen kosten voor levensonderhoud maken dat mensen moeilijker rondkomen. Het zorgsysteem verandert om in de toekomst betaalbaar en bereikbaar te zijn voor iedereen die zorg nodig heeft. En de overheid heeft niet altijd een pasklaar antwoord. Mensen hebben daardoor minder vertrouwen in de overheid, zowel op landelijk als op lokaal niveau.

Dat heeft gevolgen voor Dijk en Waard. De gemeente heeft te maken met hogere kosten, bijvoorbeeld voor gemeenschappelijke regelingen en de kosten voor jeugd- en ouderenzorg. Door hervorming van het gemeentefonds doemt in 2026 een financieel ravijn voor gemeenten op: het is nog onzeker waar gemeenten financieel rekening mee moeten houden.

Voor de lokale overheid ligt er een belangrijke opgave om het leven van onze inwoners leefbaar te houden, en te laten zien dat mensen kunnen vertrouwen op de overheid.

Op lokaal niveau blijven we onveranderd werken aan het beter en mooier maken van onze gemeente. Daarbij zijn vier thema's leidend:

- Versterken van de sociale basis en de transformatie van het sociaal domein
- Verbeteren van de bereikbaarheid
- Vergroten van de woningvoorraad
- Verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte

De schaa sprong die de gemeente maakt na de fusie geeft hiervoor de ruimte. Nu de harmonisaties klaar zijn en er gewerkt wordt aan het vormgeven van wijk- en dorpsgericht werken, kunnen we laten zien dat de gemeente consequent is. Niet de systeemwereld is de norm, maar de menselijke maat. Plannen voor een dorp of wijk bedenken we het liefst samen met inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties om vervolgens gezamenlijk te bepalen wat nodig is om deze plannen uit te voeren.

De kwaliteit van het bestuur en de organisatie van Dijk en Waard verbetert, en dat uit zich ook in een verbetering van de dienstverlening aan de inwoners.

Leeswijzer

In de kadernota 2024 zijn de beleidsambities en het financieel kader opgenomen welke als uitgangspunt dienen voor de begroting 2024.

Begin 2023 is een nieuwe coalitie van start gegaan, met een in december 2022 gesloten coalitieakkoord. Dit akkoord is vertaald naar een collegeprogramma met de ambities van het college voor deze bestuursperiode.

In de kadernota is een financiële en beleidsmatige vertaling gemaakt van het coalitieakkoord.

Per programma worden de belangrijkste beleidsambities voor het jaar 2024 weergegeven in termen van maatschappelijk effect, doelstellingen en uitwerking.

Het hoofdstuk Financiën geeft inzicht in het meerjarig financieel perspectief. Op hoofdlijnen worden de financiële mutaties weergegeven.

In de bijlage "Onderbouwing financiële aanvragen" worden per programma de financiële aanvragen beschreven.

In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van het perspectief opgenomen. Het vertrekpunt is de meerjarenraming uit de programmabegroting 2023 en door de raad vastgestelde eerste begrotingswijziging 2023. De effecten van de kadernota worden in de bijlage "Financiële mutaties" op programmaniveau nader toegelicht. Door de onzekere financiële periode die de gemeente tegemoet gaat betreffen de aanvragen voornamelijk autonome ontwikkelingen en indexaties. De uitwerking van de opgestelde plannen uit de programmabegroting 2023 zijn opgenomen als wensen.

	Bedragen * € 1.000			
Financieel Kader	2024	2025	2026	2027
Meerjarenraming 2023-2027	20.086	21.569	7.785	7.785
Eerste begrotingswijziging 2023	-17.708	-17.795	-14.756	-14.756
Start begrotingssaldo Kadernota	2.378	3.774	-6.971	-6.971
Autonome ontwikkelingen:				
Gemeenschappelijke regelingen	-2.104	-2.104	-2.104	-2.104
Indexaties (overig)	-6.096	-6.096	-6.096	-6.096
Autonome ontwikkelingen (overig)	-3.574	-3.510	-3.128	-2.851
Verwachte mutatie mei circulaire	9.000	9.000	7.500	5.000
Tussenstand Kadernota	-396	1.064	-10.799	-13.022
Wensen	-2.038	-4.411	-2.937	-3.091
Coalitieakkoord	-602	-602	-602	-602
Ten laste van Algemene Reserve	3.284	3.999	974	689
Geactualiseerd saldo na kadernota	248	50	-13.364	-16.026

De begrotingsjaren 2026 en 2027 zijn onzekere jaren. De gemeenten worden geconfronteerd met een lagere uitkering vanuit het Rijk. Dit heeft vooral betrekking op de jeugdzorg. Hierdoor zijn wij genoodzaakt om voor de toekomst te sparen. De begroting van Dijk en Waard wordt nogmaals onder de loep genomen om te kijken waar er ruimte zit. Te denken valt aan de reserves maar ook aan de "reguliere" begroting. Dit mede door het positieve rekeningresultaat in 2022.

Programma 0 Bestuur en Ondersteuning

De gemeente Dijk en Waard is betrokken bij inwoners en ondernemers en weet wat er speelt. We zijn een samenwerkingspartner voor de samenleving en andere overheden. We zijn betrouwbaar, benaderbaar en toegankelijk en bieden een veilige haven van waaruit we gezamenlijk onze koers bepalen. Niet vanuit een starre, rechtlijnige koers, maar vanuit een koers die zich aanpast aan veranderende omstandigheden, waarbij we creatief en innovatief zijn. Dat is nodig om de voortdurend veranderende wereld en financiële uitdagingen het hoofd te bieden. Dat kan invloed hebben op wanneer we iets bereiken. We geven niet meer geld uit dan we hebben. Als het kan, doen we het samen. En altijd op een manier die ook door de ander wordt gewaardeerd.

Trends & Ontwikkelingen

Vertrouwen

De samenleving vraagt steeds meer zeggenschap over de eigen leefomgeving. En verwacht dat politiek, bestuur en organisatie daarop aansluiten. Zoeken en implementeren van meer 'maatwerk-democratie' kan helpen het vertrouwen in de overheid te herstellen. We kunnen veel leren van voorbeelden in Nederland en Europa. Tegelijkertijd is elke gemeente uniek en is het vanuit de maatwerkgedachte van belang om te zorgen dat ideeën over samenwerken aansluiten bij de behoefte in de wijken en dorpen van de gemeente Dijk en Waard.

Inclusief

Iedereen die dat wil moet mee kunnen denken en doen. Dit betekent dat we zo aantrekkelijk, laagdrempelig en toegankelijk mogelijk moeten zijn. Zodat inwoners van jong tot oud, van praktisch opgeleid tot theoretisch opgeleid, et cetera, zoveel mogelijk tot hun recht komen. Investeren in samenwerking vraagt om kritische reflectie op de rol en positie van de gemeenteraad, het college en de organisatie in het democratische samenspel met de samenleving. In 2024 zetten we anti-discriminatie stevig op de agenda.

Grenzeloos samenwerken in de regio en verder

Samenwerking met de samenleving beperkt zich niet tot samenwerken binnen de gemeente. Dit pakken we ook met medeoverheden op. Als we de opgaven en vraagstukken centraal stellen, vraagt dit niet alleen om samenhang in bestuurlijke en financiële arrangementen maar ook om ruimte om te experimenteren hoe we deze samenwerking vormgeven. Zodat we zorgen voor voldoende uitvoeringskracht, betere sturing op integrale samenhang van regionale opgaven en versterking van de ondersteuning van de volksvertegenwoordiging, waaronder de rol van gemeenteraden bij regionale samenwerking.

Bedrijfsvoering

In de voorbereiding op de fusie naar de gemeente Dijk en Waard is hard gewerkt aan het samenvoegen van organisatieonderdelen en processen, het bijeenbrengen van informatie(dragers), het implementeren van (nieuwe) systemen in één (nieuwe) werkomgeving, etc.

Er is hard gewerkt en de bestuurlijke fusie is per 1 januari 2022 succesvol en zonder grote problemen verlopen.

De komende jaren leggen we een gedegen fundament voor een succesvolle gemeente Dijk en Waard, door het verminderen van de kwetsbaarheid en het verhogen van de kwaliteit.

We leiden ons succes af aan meetlatten in de begroting. De meetlatten van de programma's zijn op basis van de huidige inzichten voorgesteld. Als de komende maanden blijkt dat er nieuwe inzichten zijn verkregen met betrekking tot de meetlatten dan worden deze geactualiseerd in de begroting 2024.

Voor het verhogen van de kwaliteit is het stimuleren van opleiden, ontwikkelen én mobiliteit een belangrijke pijler. Met een strategische personeelsplanning en het realiseren van een effectieve mix van een vaste en een flexibele formatie kunnen we in de (nabije) toekomst steeds beter inspelen op de ontwikkelingen in de samenleving.

De kwetsbaarheid verminderen we onder andere door het ontwikkelen en hanteren van een strategisch financieel beleid, door te leren fact-based te plannen en te begroten, door het doorontwikkelen van een nieuw financieel systeem en door het (op termijn) verschaffen van real-time inzicht en overzicht.

Daarnaast is het verzekeren van de bedrijfscontinuïteit, onder andere door een moderne en adequate IT-omgeving van groot belang. Het vernieuwen en verbeteren van de netwerkomgeving, ook vanuit het oogpunt van veiligheid en betrouwbaarheid, heeft een hoge prioriteit.

Waar staan we voor? Maatschappelijk effect

Dijk en Waard is een sterke en innovatieve gemeente waar iedereen telt en wordt gezien en waar we ruimte bieden aan initiatieven. We zijn een gemeente die zich als samenwerkingspartner opstelt. En die een belangrijke rol neemt in de ontwikkeling van onze regio. We zijn benaderbaar en toegankelijk. Onze dienstverlening past daarbij: mensgericht, voor iedereen en van nu. We streven naar steeds betere en waardevolle dienstverlening voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Het verzamelen van data en signalen speelt een belangrijke rol bij de ontwikkeling van onze dienstverlening.

We doen dit in een wereld die continu verandert. Dat geldt ook voor de (technologische) mogelijkheden van onze dienstverlening: sneller, digitaal, en met meer inlevingsvermogen. We zetten in op dienstverlening die mee kan bewegen als de situatie daar om vraagt. Online waar het kan, offline waar het passend is. De afgelopen jaren hebben we ervaren hoe belangrijk dat is. En hoe oplossingen ook uit de samenleving kunnen komen.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

- a) In samenspraak met inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties bepalen we hoe uitwerking wordt gegeven aan de aanpak van maatschappelijke opgaven en lokale vraagstukken;
- b) Een zichtbare en actieve positie in en samenwerking met (regio)gemeenten, provincie, het Rijk en andere overheden;
- c) Grenzeloos besturen: samen met andere overheden zorgt Dijk en Waard ervoor dat onze gemeentegrens geen belemmering vormt voor de aanpak van opgaven en vraagstukken;
- d) Inwoners en ondernemers ervaren de dienstverlening van Dijk en Waard als waardevol, mensgericht en betrouwbaar;
- e) Inwoners kunnen steeds meer en beter digitaal bij de gemeente terecht;
- f) Onze dienstverlening is online waar het kan en offline waar dat passend is;
- g) Het indienen van klachten is laagdrempelig en klachten worden naar tevredenheid opgepakt. Als snelle beantwoording niet mogelijk is, houden we contact met de indiener over de voortgang;
- h) Dijk en Waard is een financieel stabiele gemeente;

- i) De gemeentelijke (woon-)lasten en regeldruk voor inwoners en ondernemers zijn zo laag mogelijk (OZB, heffingen, leges, etc.).

Waar zetten we in 2024 op in?

- 1) Het inzichtelijk maken van lokale vraagstukken;
- 2) Het stimuleren en faciliteren van initiatieven van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties;
- 3) We weten wat er leeft en speelt door de aanpak Dorp- en wijkgericht werken. Op basis van de ervaringen die we in de twee pilotwijken opdoen, ontwikkelen we een werkwijze voor Dorp- en wijkgericht werken.
- 4) Een goede relatie met (regio)gemeenten, provincie, het Rijk en andere overheden en in gezamenlijke projecten een stevige positie innemen;
- 5) Het vergroten van de zichtbaarheid en benaderbaarheid van het bestuur en het verbeteren van de communicatie met onze inwoners;
- 6) Een vruchtbaar samenspel tussen college en raad;
- 7) Het realiseren van het uitvoeringsplan dienstverlening (2023) waaronder inzet op digitalisering en data/klantonderzoek voor de doorontwikkeling van de publieke dienstverlening;
- 8) Kennis van en inzicht in klantbeleving en het verbeteren van dienstverlening naar aanleiding hiervan;
- 9) Het snel en adequaat afhandelen van klachten;
- 10) De kwaliteit van de Basis Registratie Personen (BRP) voortdurend verhogen, onder andere door adresonderzoek en deelname aan het project woonfraude;
- 11) Het zoveel mogelijk voorkomen van gemeentelijke lastenverhoging voor inwoners en ondernemers, anders dan inflatiecorrectie;
- 12) Een sluitende begroting en positief oordeel van de toezichthouders.

Waar leiden we ons succes uit af? (Meetlat)

- a) We weten wat er leeft en speelt door de aanpak dorp- en wijkgericht werken. Daarvoor maken we met de dorpen en wijken een gebiedsanalyse.
- b) Toewerken naar A-status van digitale toegankelijkheid voor gemeentelijke dienstverlening;
- c) Na afhandeling van een juridische klacht meten of deze naar tevredenheid is afgehandeld. Het doel is om klachten in eerste instantie informeel af te doen (met de inzet van mediation);
- d) Een in de begroting vast te stellen verhouding tussen weerstandratio en schuldquote en solvabiliteitsratio.

Programma 1 Veiligheid

Dijk en Waard wordt ervaren als een fijne en veilige gemeente. Een gemeente waar onveiligheid, zoals (georganiseerde) criminaliteit en overlast, wordt aangepakt. En waar ruimte is om een levendige en bruisende gemeente te zijn. We hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de veiligheid en leefbaarheid in onze gemeente te vergroten, ook op het water. De gemeente werkt nauw samen met de politie, de veiligheidsregio en tal van maatschappelijke organisaties aan het veilig houden van alle kernen en wijken. Dagelijks is er contact met inwoners en ondernemers. Door samen te werken houden we Dijk en Waard veilig, prettig en leefbaar.

Trends & Ontwikkelingen

Toezicht en handhaving

De boa's zullen de komende jaren een steeds grotere rol gaan spelen in de uitvoering van het lokale veiligheidsbeleid. Zij krijgen steeds meer taken en bevoegdheden. Dit vraagt een verdere professionalisering van het boa-team, zowel in kwantiteit (uitbreiden van het aantal boa's), als in kwaliteit (voldoende uitgerust en toegerust in middelen en opleiding). De boa's en de mobiele surveillance (die gezien kan worden als een verlengstuk van het gemeentelijk toezicht) werken samen met de politie en het jongerenwerk in een netwerk van toezicht. Het is zaak dat we anticiperen op de hieronder genoemde ontwikkelingen en daarvoor de verdere professionalisering van het boa-team vasthouden en blijvend werken aan een goede samenwerking met onze partners.

Weerbare jeugd

Jongeren, en met name kwetsbare jongeren, kunnen zich aangetrokken voelen tot criminaliteit. Hierbij ligt de verlokking van snel geld verdienen op de loer. De aantrekkingskracht van (drugs)criminaliteit hangt vaak samen met verschillende onderliggende problemen, zoals een gebrek aan perspectief, een verslaving, voortijdig schoolverlaten of financiële problemen. Deze problemen vormen niet alleen een voedingsbodem voor (drugs)criminaliteit, maar ook voor andere maatschappelijke problemen die bij jongeren kunnen spelen, zoals uitbuiting en radicalisering. Veel van deze problemen spelen zich af op het snijvlak van zorg en veiligheid. Om te voorkomen dat jongeren de criminaliteit ingaan of hier verder in afglijden is het van belang dat deze jongeren weerbaar gemaakt worden. Een goede samenwerking tussen de veiligheidspartners en de zorgpartners is hiervoor van groot belang. Weerbare jeugd is bij uitstek een thema met een sterk raakvlak met het sociaal domein.

Meer evenementaanvragen

We krijgen meer (omvangrijke) evenementaanvragen. Het aantal evenementen heeft grenzen. Deze grenzen zoeken we op. We denken mee en benadrukken wat wel mogelijk is en stellen heldere kaders vanuit een realistisch perspectief.

Digitalisering

De samenleving verandert en we zien dat openbare orde en veiligheid een digitale component kennen die steeds groter wordt. Dit brengt nieuwe risico's met zich mee, zoals gedigitaliseerde

vormen van criminaliteit, cyberaanvallen, desinformatie en datalekken, waartegen inwoners, ondernemers, instanties en de gemeentelijke organisatie zich proberen te verweren. Hierbij hebben we speciale aandacht voor kwetsbare inwoners. Er is een toename zichtbaar van burgers die online polariserende en radicale uitingen doen. Dit heeft directe gevolgen voor de openbare orde en het gevoel van onveiligheid.

Ondermijning

Criminelen maken voor illegale activiteiten soms gebruik van legale bedrijven en diensten. Ondermijning vormt een bedreiging voor de veiligheid en integriteit. Het heeft een ontwrichtend effect op de samenleving, door de vermenging van de zogenoemde onder- en bovenwereld. Ondermijning is niet altijd even zichtbaar en kent vaak geen directe slachtoffers. Het heeft een negatief effect op veiligheidsgevoelens van inwoners en ondernemers en vraagt om een gemeente die weerbaar is tegen ondermijnende criminaliteit.

Waar staan we voor? Maatschappelijk effect

De samenhang van welvaart, welzijn en welbevinden draagt bij aan een gelukkige Dijk en Waarder: gelukkig in een stabiele omgeving, met toekomstperspectief, in goede (mentale) gezondheid, waar iedere inwoner zichzelf gezien en gehoord, vrij en veilig voelt. Dijk en Waard is een in alle opzichten betrouwbare, integere en veilige gemeente.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. We omarmen een bruisende en levendige gemeente en beperken overlast zoveel als kan en nodig binnen dat perspectief.
2. Dijk en Waard wordt ervaren als een fijne en veilige gemeente.
3. We bestrijden ondermijning, fraude en misbruik.
4. Dijk en Waard is goed geëquipeerd als het gaat om het voorkomen van cyberaanvallen en datalekken.

Waar zetten we in 2024 op in?

- a. Uitvoering geven aan het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 van Dijk en waard;
- b. Het verstevigen van de samenwerking tussen gemeente, jongerenwerk en politie;
- c. Voldoende capaciteit en voor inwoners zichtbare inzet van toezicht en handhaving;
- d. Inspelen op de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor;
- e. Vergroten van bewustwording ten aanzien van ondermijning, fraude, dataveiligheid en gegevensbescherming bij inwoners, raad, college en ambtelijke organisatie;
- f. Aanpakken van (woon-)fraude en andere vormen van ondermijnende criminaliteit;

- g. Inzetten op het weerbaar maken van jeugd door onder meer de verbinding met het sociaal domein te versterken;
- h. Het ondersteunen van de aanpak van woninginbraken door in te zetten op inbraakpreventie;
- i. Selecteren en toepassen van tools in het beperken van de nadelige effecten van cyberaanvallen en datalekken en het bestrijden van de gevolgen ervan.

Waar leiden we ons succes uit af? (Meetlat)

1. De beleving van veiligheid in Dijk en Waard (Veiligheidsmonitor)
2. De uitkomst van de audits op het gebied van informatiebeveiliging.

Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Bereikbaarheid, goed OV nabij, verkeersveiligheid en goed onderhouden wegen dragen bij aan fijn wonen en leven. En het zijn belangrijke voorwaarden voor de sprong vooruit die we in Dijk en Waard willen maken. Het principe van 'Duurzaam Veilig' zoals verwerkt in het omgevingsprogramma Mobiliteit vormt het uitgangspunt. Meer aandacht voor gezondheid en een duurzame toekomst betekent dat we inzetten op actieve en duurzame mobiliteit, zoals lopen, fietsen, openbaar vervoer en elektrisch vervoer.

Trends & Ontwikkelingen

We staan aan het begin van een transitie naar uitstootvrij verkeer, waarbij duurzaamheidsdoelstellingen steeds belangrijker worden. Tegelijkertijd stijgt het autobezit nog steeds wat zorgt voor o.a. steeds complexere parkeervraagstukken in bestaande wijken en knelpunten op het (regionale) wegennet.

De komende jaren wordt ingezet op lopen, fietsen en andere duurzame vervoerswijzen en de verdere ontwikkeling van het OV-knooppunt Dijk en Waard. De elektrische fiets zorgt voor meer fietskilometers, maar leidt ook tot hogere fietssnelheden en inrichtingsvraagstukken. Deelmobiliteit wordt verder ontwikkeld.

Thema Mobiliteit en bereikbaarheid

Waar staan we voor? Maatschappelijk effect

We investeren in de veiligheid van alle verkeersdeelnemers en houden daarbij rekening met ontwikkelingen, zoals snellere fietsen. We maken rotondes en kruisingen veiliger op basis van het onderzoek en de risicoscan verkeersveiligheid.

Met het nieuwe integrale parkeerbeleid heeft de gemeente een belangrijk instrument voor gebiedsontwikkelingen en de bestaande woonomgeving in handen.

Goede bereikbaarheid van bedrijven en andere belangrijke economische locaties is essentieel. De verbetering van de ontsluiting van Dijk en Waard, waaronder de N242, is noodzakelijk. Hierbij werken we samen met de provincie, regiogemeenten en ProRail.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. Er is een goede aansluiting van Dijk en Waard op het (boven)regionale netwerk van doorfietsroutes, spoor en weginfrastructuur.
2. Prioriteit geven aan actieve en gezonde mobiliteit, zoals fietsen, wandelen en elektrisch vervoer voor een verkeersveilige, toegankelijke en gezonde woon- en leefomgeving.
3. De inwoners van Dijk en Waard ervaren de verkeerssituatie in hun woonomgeving als verkeersveilig.
4. Verbeteren verkeersveiligheid (landelijke doelstelling: 0 verkeersdoden in 2050).

Waar zetten we in 2024 op in?

1. Er is een goede aansluiting van Dijk en Waard op het (boven)regionale netwerk van doorfietsroutes, weginfrastructuur en spoor.
 - a. Implementeren van het multimodaal en adaptief programma N242 in samenwerking met de provincie.
 - b. Ontwikkelen van een modern OV-knooppunt Dijk en Waard in samenwerking met ProRail.
 - c. Aanleg spoortunnel Zuidtangent.
 - d. Evaluatie van de verbeteringen rondom de huidige lijndiensten en de bedrijfsvoering van de Hugohopper. Afhankelijk van deze evaluatie worden vervolgstappen gezet over de invulling van de routes en het aantal routes.
2. Prioriteit geven aan actieve en gezonde mobiliteit, zoals fietsen, wandelen en elektrisch vervoer voor een verkeersveilige, toegankelijke en gezonde woon- en leefomgeving.
 - a. Planvorming en aanleg van regionale doorfietsroutes.
 - b. Implementeren van maatregelen uit het RMP (Klimaatakkoord / duurzame mobiliteit).
3. De inwoners van Dijk en Waard ervaren de verkeerssituatie in hun woonomgeving als verkeersveilig.
 - a. Uitvoeren van onderhoud op het vastgestelde kwaliteitsniveau op wegen.
 - b. Bij wijkreconstructies worden wegen toekomstgericht ingericht en ontwikkeld met oog voor alle gebruikers.
4. Verbeteren verkeersveiligheid (landelijke doelstelling: 0 verkeersdoden in 2050).
 - a. Implementeren van maatregelen uit het Regionaal uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid (SPV).
 - b. Rotondes en kruisingen veiliger inrichten.
 - c. Afronden verkeersplan Sint Pancras.
5. Uitvoering geven aan het omgevingsprogramma mobiliteit.
6. Op basis van het nog vast te stellen parkeerbeleid de voorbereidingen treffen voor het implementeren van de maatregelen.

Waar leiden we ons succes uit af? (Meetlat)

1. Het cijfer uit de veiligheidsmonitor die elke 2 jaar plaatsvindt.
2. De ontwikkeling van het aantal geregistreerde verkeersongelukken (viastat.nl)
- 3.** Het aantal locaties dat veiliger wordt gemaakt op basis van data-analyse (risico gestuurde aanpak)

Programma 3 Economie

Doeners en makers. Zonder opscheppen en overdrijven. Dijk en Waard heeft een sterke economische positie in de regio met ruim 33.000 banen. Onze bedrijven betekenen meer voor ons dan werkgelegenheid en een inkomen voor hun personeel. Ze bouwen letterlijk en figuurlijk mee aan Dijk en Waard en we laten zien dat we daar trots op zijn. Meer werkgelegenheid in onze regio vinden we van groot belang. Wij willen dan ook een veerkrachtige, toekomstbestendige, innovatieve en duurzame economische ontwikkeling die bijdraagt aan zowel werkgelegenheid als brede welvaart voor de inwoners van Dijk en Waard. Meer over het onderdeel circulaire economie vindt u in programma 7.

Nederland als vakantiebestemming en dagjes uit in de eigen omgeving zijn belangrijker geworden. Bijzondere ervaringen blijven een drijfveer voor recreatie en toerisme. Dit kan op verschillende manieren. Een belangrijk gebied als het Oosterdelgebied vormt het groene en blauwe (natuur en water) hart van Dijk en Waard. In de visie Grenzeloos Dijk en Waard (Kanaalpark) komen verschillende plannen samen om hieraan vorm en uitvoering te geven. We waarderen onze omgeving met veel mooi cultuurlandschap en natuur waar we kunnen wandelen, fietsen, varen en sporten.

Aan en op het water moeten wonen, rust, vertier, veiligheid en recreatief gebruik in balans zijn.

Trends & Ontwikkelingen

Arbeidsmarkt

Er is krapte op de arbeidsmarkt. Er is schaarste aan personeel in techniek, productie en vervoer. Daarnaast is er sprake van vergaande flexibilisering van de arbeidsmarkt.

Duurzaam economisch herstel

De gevolgen van de situatie in Oekraïne en de verschillende transitie (energietransitie) veroorzaken o.a. een (snellere) verandering van ons consumentengedrag en verandering op de arbeidsmarkt met aansluiting op het onderwijs. Dit vraagt de komende jaren aandacht waar het gaat over het verder opbouwen van de samenwerking met ondernemersverenigingen en het beroepsonderwijs. Ook de verduurzaming van de bedrijventerrein en het stimuleren van compacte winkelgebieden maken hier deel van uit.

Economische Agenda NHN

Noord-Holland Noord (regio Alkmaar, West-Friesland, Kop van NH) bouwt samen met de provincie aan een strategische economische agenda.

Recreatie en toerisme

Buitenrecreatie en waterrecreatie zijn als populaire vrijetijdsbesteding herontdekt. Nederland als vakantiebestemming en dagjes uit in de eigen omgeving zijn belangrijker geworden. Bijzondere ervaringen blijven een drijfveer. De trend is van standaard naar 'customized'. Er is verder steeds meer aandacht voor natuur, cultuurhistorie, gezondheid, duurzaam en sociaal. Daarom vraagt de toeristisch recreatieve profilering ook aandacht.

Waar staan we voor? Maatschappelijk effect

Samen met ondernemers onderzoeken we hoe we de economische structuur en het vestigingsklimaat van Dijk en Waard kunnen versterken. We kiezen voor een duurzaam economisch perspectief. We stimuleren bedrijven om bij te dragen aan onze uitgangspunten van

een veerkrachtige, toekomstbestendige, innovatieve en duurzame economische ontwikkeling. We verbeteren de dienstverlening aan de ondernemers en gaan samen met ondernemers na waar regeldruk verminderd kan worden. De gemeente neemt de regie om op lokaal niveau de aansluiting tussen de behoeften van het bedrijfsleven en de mogelijkheden vanuit het onderwijs bij elkaar te brengen (triple helix).

Dijk en Waard is mede afhankelijk van het landelijk en provinciaal beleid voor ontwikkelingen in het landelijk gebied. Waar het kan biedt de gemeente ruimte voor agrarische ondernemers om op de benodigde transitie van het landelijk gebied in te spelen. Dit kan door bijvoorbeeld constructief mee te werken aan ruimtelijke plannen en ruimte te bieden aan nevenactiviteiten.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. Dijk en Waard heeft een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat.
2. In Dijk en Waard zijn onderwijs, arbeidsmarkt en gemeente goed op elkaar aangesloten (triple helix).
3. Dijk en Waard biedt veel mogelijkheden voor inwoners en bezoekers om te recreëren op het gebied van natuur, water en groen en promoot dit in eerste instantie bij de eigen inwoners en daarnaast ook bij (mogelijke) bezoekers.
4. Onze winkelcentra zijn veilig, toegankelijk, plezierig en aantrekkelijk voor winkelend publiek.

Waar zetten we in 2024 op in?

1. Dijk en Waard heeft een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat
 - a. Uitvoering geven aan de Retailvisie en visie Werklocaties.
 - b. Blijven optrekken met de regio ten behoeve van economische ontwikkeling en versterking van de positie in Noord-Holland Noord, in de ROM en Ontwikkelingsbedrijf NHN.
 - c. Besluitvorming over Economische Agenda NHN en besluit over voortzetting samenwerkingsovereenkomst Ontwikkelingsbedrijf NHN.
2. In Dijk en Waard zijn onderwijs, arbeidsmarkt en gemeente goed op elkaar aangesloten (samenwerking in triple helix)
 - a. Op basis van de uitvoeringsagenda Onderwijs & Arbeidsmarkt regio Alkmaar kan de gemeentelijke rol als verbinder tussen onderwijs en bedrijfsleven opgepakt worden. Op basis van een inventarisatie zien waar de kansen liggen. Zie ook bij programma 6 sociaal domein.
 - b. Op basis van besluitvorming 2023 uitvoering geven aan de Human Capital Agenda NHN.
3. Dijk en Waard biedt veel mogelijkheden voor inwoners en bezoekers om te recreëren en promoot dit.
 - a. In 2023 wordt onderzocht hoe we vanaf 2024 verder gaan met de lokale en regionale promotie.
 - b. Het stimuleren van (nieuwe) mogelijkheden om te recreëren.

- c. Intensieve samenwerking in de regio, door middel van uitvoering jaarlijks actieplan Toeristische Visie Parel aan Zee Regio Alkmaar tot en met 2024. In 2023 wordt besloten of er een nieuwe visie wordt opgesteld.

Waar leiden we ons succes uit af? (Meetlat)

1. De mate van uitstroom van (kwetsbare) jongeren naar werk of vervolgopleiding.
2. Functiemenging: de verhouding tussen banen en wonen.
3. Het aantal nieuwvestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners.
4. Het aantal arbeidsplaatsen per 1000 inwoners tussen 15-74 jaar.

Programma 4 Onderwijs

In Dijk en Waard krijgen kinderen en jongeren alle kansen zich optimaal te ontwikkelen en hun talenten te ontplooiën, ongeacht hun achtergrond of beperking. Het is belangrijk dat kinderen via school in contact komen met sport, cultuur en muziek. Ook kwetsbare kinderen zijn lid van een sport- of cultuurvereniging of nemen deel aan andere naschoolse activiteiten en hebben op die manier een zinvolle vrijetijdsbesteding.

De schoolcarrière van leerlingen sluit aan op hun wensen en mogelijkheden, en biedt hen de kans het beste uit zichzelf te halen. Zij slagen erin een goede positie te verwerven op de arbeidsmarkt en economisch zelfstandig te worden. Samen met onze strategische partners bouwen we aan goede verbindingen tussen onderwijs en zorg, om eventuele problemen bij jongeren zo vroeg mogelijk te voorkomen. Als vanzelfsprekend pakt ook het onderwijs haar rol in het benutten van al haar mogelijkheden waardoor leerlingen een gelijke kans krijgen in de vertrouwde veilige omgeving van de school.

Onze gemeente kent veel Middelbaar beroepsonderwijs, hetzelfde geldt voor omliggende gemeenten en in Alkmaar is Hogeschool InHolland gevestigd. Een goede samenwerking tussen onderwijs, ondernemers en gemeente is belangrijk. Daarom hebben we als gemeente een actieve rol in de zogenoemde 'Triple Helix' (zie ook programma 3 economie).

Onderwijs heeft een direct verband met programma 5 en 6. Samen vormen zij het sociaal domein. Het onderwijs vormt een fundament voor de sociale basis. Goede onderwijshuisvesting is een onlosmakelijke voorwaarde voor goed onderwijs.

Trends & Ontwikkelingen

Scholen zijn belangrijke vindplaatsen

De gemeente gaat verder dan de wettelijke taken op het terrein van onderwijs, zoals bij het creëren van meer kansengelijkheid en een betere aansluiting op de arbeidsmarkt. Scholen en kinderopvang zijn belangrijke signaleerders van problemen bij jeugdigen en gezinnen. Binnen het onderwijs ligt de sleutel om jeugdigen en gezinnen beter te ondersteunen. Op pilotbasis wordt hier al ervaring mee opgedaan, we zijn daarmee goed op weg en in het integraal beleidskader heeft dit een plek gekregen. Dit gaat over het versterken van de sociale basis en meer preventie.

Toename ongelijkheid

Het is niet voor iedereen eenvoudig om mee te doen en zich te ontwikkelen. De gevolgen van wereldwijde ontwikkelingen zoals onder andere de toename van vluchtelingen en asielzoekers, Corona en energiecrisis raken direct of indirect onze inwoners, samenwerkingspartners en de gemeente. De afgelopen twee jaren is de ongelijkheid tussen kinderen en jongeren meer zichtbaar geworden. Het gevolg is een (hogere) druk op het onderwijs, de ondersteuning, en de inburgering.

Mentale gezondheid onder jongeren

Tussen april en augustus 2022 deden uit de regio Noord-Holland Noord ruim 5.000 jongvolwassenen, waarvan bijna 700 uit Dijk en Waard, mee aan een online onderzoek van de GGD naar hun mentale gezondheid. De resultaten van dit onderzoek op regionaal en gemeentelijk niveau geven aan dat de mentale gezondheid van jongvolwassenen zorgelijk is. De helft van de jongvolwassenen (16 tot en met 25 jaar) in Noord-Holland-Noord ervaart psychische klachten. In vijf jaar tijd is het aantal jongvolwassenen met psychische klachten bijna verdubbeld. We zien veel stress, eenzaamheid en gedachten over zelfdoding bij deze groep. Met name jongeren tussen 16 en 18 jaar ervaren psychische klachten.

Naar meer inclusief onderwijs

Landelijk wordt de beweging naar inclusiever onderwijs gestimuleerd. Inclusief onderwijs betekent dat kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte samen naar school gaan met kinderen die geen extra ondersteuning nodig hebben en relatief zorgelozer opgroeien. Dit betekent ook dat de schoolgebouwen hierop toegerust moeten zijn. Steeds meer scholen in Nederland bieden leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een plek binnen het reguliere onderwijs. Alléén naar het speciaal onderwijs als het echt niet anders kan.

Toename eisen aan schoolgebouwen

De eisen die aan schoolgebouwen worden gesteld zijn sterk toegenomen. Allereerst is het onderwijs zelf aan verandering onderhevig en dat vertaalt zich in andere functionele eisen aan het gebouw. Dat geldt ook voor het binnenklimaat. De standaard voor luchtkwaliteit in schoolgebouwen is hoog en de temperatuur dient voldoende beheersbaar te zijn, juist in warmere perioden. Tevens dienen schoolgebouwen een bijdrage te leveren in de klimaatdoelstellingen. Het doel is om te komen tot duurzame energieneutrale gebouwen, die van het aardgas af zijn.

Waar staan we voor? Maatschappelijk effect

In Dijk en Waard heeft ieder kind toegang tot het onderwijs en wordt ieder kind uitgedaagd het beste uit zichzelf te halen. Daarom zetten we in op een gezonde en veilige leefomgeving met voldoende goede voorzieningen (zoals schoolgebouwen) voor jong en oud. Inwoners dragen naar eigen kunnen bij aan de maatschappij en zijn er voor elkaar. Dijk en Waard is een vitale samenleving, waarin de inwoners zo lang mogelijk op eigen kracht en met behulp van hun netwerk problemen kunnen oplossen.

De gemeente Dijk en Waard werkt aan de missie: "Een sterke, gezonde en vitale samenleving waarmee we de zorg op termijn effectief en betaalbaar houden voor iedereen."

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

Uit het integraal beleidskader zetten wij in op:

Een sterke sociale basis (route1)

1. Versterken van de eigen kracht van inwoners en hun sociale netwerk
2. Versterken van de samenkracht van organisaties en gemeenschappen

Passende ondersteuning dichtbij de inwoners (route 2)

1. Vroegtijdig signaleren en preventief oplossen van vragen door het lokale team en partners samen met inwoners

Onderwijshuisvesting

1. Hoogwaardige en toekomstbestendige onderwijsgebouwen.
2. Het behouden en promoten van de sterke (regionale) positie van het mbo-onderwijs in onze gemeente.

Waar zetten we in 2024 op in?

- a. In het kader van route 1 zetten we specifiek in op een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt (triple helix). Op het MBO worden leerlingen voorbereid op het uitoefenen van beroepen waar veel vraag naar is op de arbeidsmarkt.
- b. Met de actualisatie van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) zetten wij in op het behouden en verder ontwikkelen van hoogwaardige en toekomstbestendige onderwijsgebouwen.
- c. Het bieden van gelijke kansen op een goede start voor alle leeftijdsgroepen door onder andere de inzet van de Nationaal Programma Onderwijs (NPO) middelen en het Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) en het preventieakkoord. Ook vindt in dat kader waar nodig effectieve doorontwikkeling van lopende aanpak plaats (zoals bijvoorbeeld Het Veerkrachtpact) zodat op termijn extra ondersteuning niet meer nodig is. Het onderwijs is hier mede verantwoordelijk voor.
- d. Organiseren ambitietafels waar we met betrokken organisaties plannen ontwikkelen voor het voorkomen van uitval en vroegtijdig schoolverlaten
- e. Een succesvolle samenwerking tussen gemeente, onderwijs en bedrijfsleven in het gezamenlijk organiseren van het jaarlijkse gezamenlijke beroepenevent. Door in te zetten op het versterken van deze samenwerking geven we de leerlingen een betere arbeidspositie.

Waar leiden we ons succes uit af?

1. De ontwikkeling van het aantal voortijdig schoolverlaters.
2. Het aantal schoolgebouwen dat wordt aangepast, gerenoveerd of nieuw gebouwd op basis van het Integraal Huisvestingsplan.
3. De mentale gezondheid van jongeren gebaseerd op de 2 jaarlijkse meting van de GGD.

Programma 5 Sport, cultuur, recreatie en openbare ruimte

Sport, cultuur en recreatie zijn een belangrijk onderdeel van het fundament voor een sterke sociale basis. Het aanbod in onze gemeente zorgt voor plezier bij inwoners en draagt bij aan de mentale en lichamelijke gezondheid, het voorkomen van eenzaamheid, welzijn, zelfredzaamheid, participatie, integratie, sociale cohesie en leefbaarheid.

Sport en cultuur hebben een direct verband met programma 4 en 6. Samen vormen zij het sociaal domein. Onze strategische partners zijn cruciaal om onze doelstellingen op onder andere het gebied van kunst en cultuur te realiseren.

Ook de openbare ruimte speelt een belangrijke rol in bewegen en gezondheid. Een openbare ruimte met een goede staat van het onderhoud nodigt uit om naar buiten te gaan, te ontmoeten, te bewegen en plezier te maken

In Dijk en Waard creëren we samen een vitale samenleving, waarin cohesie, vertrouwen en communicatie centraal staan. Waarin inwoners elkaar helpen, steunen en motiveren om het beste uit hun leven te halen. Waarin iedereen meedoet naar eigen kunnen en uitgenodigd wordt om samen actief te zijn. De inzet voor de sociale basis heeft als doel dat alle inwoners van Dijk en Waard zoveel als mogelijk voor zichzelf en voor elkaar zorgen en dat zij onderdeel zijn van een sociaal netwerk. Hiervoor is een breed en laagdrempelig aanbod van activiteiten en ondersteuning nodig, liefst in de eigen buurt of wijk en goed bereikbaar voor onze inwoners. Dat kan niet zonder de inzet van het verenigingsleven, bewonersinitiatieven, vrijwilligersorganisaties en professionele organisaties. Het aanbod van voorzieningen waar inwoners elkaar ontmoeten, plezier hebben, talenten kunnen ontwikkelen en waar wordt samengewerkt bestaat ook uit het groen en de openbare ruimten, zoals recreatiegebieden en erfgoed. Deze zijn in Dijk en Waard behalve modern, passend, met voldoende biodiversiteit en goed onderhouden ook uitnodigend en toegankelijk om te verblijven, te bewegen en te ontspannen.

Ook als de gemeente een schaa sprong maakt groeien de voorzieningen mee. Dan is het nog belangrijker om aan te sluiten bij bestaande netwerken en het rijke verenigingsleven in de wijken en dorpen in Dijk en Waard.

Trends & Ontwikkelingen

- Er is een toenemende vraag naar een gezonde levensstijl. De betekenisvolle waarde van sport en cultuur voor de gezondheid, het welbevinden, de vitaliteit en de sociale contacten is een gegeven. De preventieve kracht van sport maakt dat sport meer en meer als middel wordt ingezet. We zien een trend van sporten in verenigingsverband naar ongeorganiseerde sport en bewegen in de buitenruimte.
- Verenigingen hebben het financieel moeilijk mede als gevolg van de energiecrisis.
- De ontwikkeling dat vrijwilligers zich minder aan één vereniging binden blijft zich doorzetten.
- Samenwerking is nodig om de sociale infrastructuur te verstevigen.
- Inwoners sporten vaker individueel of in zelf gevormde groepen en op niet-traditionele locaties. Ook het gebruik van de mogelijkheden in recreatiegebieden en (open) sportparken neemt toe.
- Dijk en Waard is een groeiende gemeente, dit betekent dat ook de voorzieningen mee zullen groeien.
- Goed ingerichte buitenruimte nodigt uit tot bewegen en ontmoeten.

- De Kaderrichtlijn Water vraagt om hier actief op in te zetten (Oosterdelgebied).

Thema Sport en Kunst en Cultuur

Waar staan we voor? Maatschappelijk effect

In Dijk en Waard doet iedereen mee. Ieder inwoner krijgt de kans om zich te ontwikkelen op een manier die voor hem of haar zinvol is. Daarom zetten we in op een groene, gezonde en veilige leefomgeving met voldoende voorzieningen voor jong en oud. Inwoners dragen naar eigen kunnen bij aan de maatschappij en zijn er voor elkaar. Dijk en Waard is een vitale samenleving, waarin de inwoners zo lang mogelijk op eigen kracht en met behulp van hun netwerk problemen kunnen oplossen.

De gemeente Dijk en Waard werkt aan de missie: “Een sterke, gezonde en vitale samenleving waarmee we de zorg op termijn effectief en betaalbaar houden voor iedereen.”

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

Een sterke sociale basis (route 1)

- Versterken van de eigen kracht van inwoners en hun sociale netwerk
- Versterken van de samenkracht van organisaties en gemeenschappen

Waar zetten we in 2024 op in?

Vanuit het integraal beleidskader komt naar voren dat we inzetten op route 1:

Een sterke sociale basis (route 1)

- Vorming en implementatie van een toekomstbestendig sportbedrijf Dijk en Waard.
- Uitvoering geharmoniseerd subsidiebeleid.
- Uitvoeringsprogramma Cultuur gereed en geoperationaliseerd.
- De kwaliteit van strategische partners op het gebied van kunst en cultuur is gewaarborgd met de certificering vanuit de branche.
- Dienstverlening bibliotheken gelijkwaardig maken.
- Uitvoering geactualiseerd sportakkoord 2.0.
- Meer open sportparken .
- Toekomstbestendig maken zaalsportaccommodaties.

Waar leiden we ons succes uit af? (Meetlat)

- Het aantal sporters/ niet-sporters (via monitor waarstaatjegemeente.nl).*
- Het aantal sporters in verenigingsverband (via monitor waarstaatjegemeente.nl).*
- Gebruik Jeugdfonds en Meedoenpas (zie programma 6 Sociaal domein).
- Het aantal leden (0-18 jaar) van de bibliotheek.

* De eerste 2 items zijn BBV verplichte indicatoren.

Thema Recreatie en Erfgoed

Het Geestmerambacht, de Groene Loper en Park van Luna zijn voor inwoners van Dijk en Waard en Alkmaar belangrijke natuur- en recreatiegebieden. Ze geven inwoners dicht bij huis ruimte, rust en recreatiemogelijkheden. Deze gebieden zijn belangrijk voor behoud van biodiversiteit en als leefgebied van plant, dier en mens.

Naast recreatiegebieden biedt ook ons erfgoed mogelijkheden om als inwoner van te genieten en te beleven. Dan hebben we het over diverse musea, monumenten, kerken, historische gebouwen en onze landschappen.

Waar staan we voor? Maatschappelijk effect

Dijk en Waard biedt veel mogelijkheden om te recreëren en de infrastructuur is daartoe toereikend.

Waar zetten we in 2024 op in?

- a) Uitvoering van de Toekomstvisie Museum BroekerVeiling.
- b) Het opstellen van een erfgoedbeleid voor Dijk en Waard.
- c) Verder uitvoering geven aan het programma Langedijk ontwikkelt met water en verbreden tot Dijk en Waard ontwikkelt met water.
- d) Verder uitvoering geven aan het programma Kanaalpark Dijk en Waard.
- e) Verder uitvoering geven aan de Visie 2030 Geestmerambacht.

Waar leiden we ons succes uit af? (Meetlat)

- a) Aantal bezoekers van musea.
- b) Aantal bezoekers open monumentendag.
- c) De (groei en) staat van onderhoud van vaarroutes, fiets- en wandelpaden.
- d) De beleving van fietsers (via waarstaatjegemeente.nl).
- e) Aantal bezoekers Geestmerambacht.

Thema Leefbare, schone, groene en waterrijke omgeving

Een goed ingerichte openbare ruimte is van groot belang. Niet alleen voor onze inwoners en ondernemers, maar ook voor bezoekers, toeristen en werknemers. Een goede inrichting draagt bij aan het gevoel van leefbaarheid en veiligheid. Een groene omgeving is goed voor de mens. Het is belangrijk dat de openbare ruimte toegankelijk is voor iedereen, ongeacht leeftijd of lichamelijke beperkingen. We hechten waarde aan een leefbare, schone en groene omgeving. Dit ook in het belang van dieren, planten en bomen. Gelukkig hebben we veel natuur in onze gemeente, maar het openbaar groen staat door verstedelijking onder druk. De biodiversiteit neemt al jaren sterk af in Nederland. In Dijk en Waard willen we biodiversiteit zoveel mogelijk behouden en stimuleren door op een goede manier met onze groene ruimte om te gaan. We hebben steeds vaker te maken met perioden van droogte, maar ook van overvloedige neerslag. Daarmee moeten we rekening houden bij de inrichting van onze gemeente. Een andere opgave waar we in Nederland voor staan is de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het Hoogheemraadschap Holland Noorderkwartier (HHNK) voert de regie op deze opgave. Wij werken samen met het HHNK om de doelstelling "helder water" te halen voor 2027.

Waar staan we voor? Maatschappelijk effect

- a). De inrichting en het beheer van de openbare ruimte draagt bij aan het woongenot van inwoners.
- b) Meldingen over de openbare ruimte worden naar tevredenheid opgepakt. Als snelle beantwoording niet mogelijk is, houden we contact met de indiener over de voortgang.
- c) Vergroten biodiversiteit in Dijk en Waard.

Waar zetten we in 2024 op in?

- a) De inrichting en het beheer van de openbare ruimte draagt bij aan het woongenot van inwoners.

1. Voldoende (be)leefbaar, verkoelend en ecologisch waardevol groen vormt een afwegingskader

bij ruimtelijke ontwikkelingen, conform het integraal beleidsplan openbare ruimte.

2. Het herstellen van verdwenen, beschadigde of bedreigde boomstructuren. Met het aanvullen en herstellen van de boomstructuren wordt gericht gewerkt aan biodiversiteit, klimaatadaptatie en de identiteit van de gemeente.

3. Behoud van de huidige schooltuinen bij voldoende animo van scholen.

b) Meldingen over de openbare ruimte worden naar tevredenheid opgepakt

1. Het snel en adequaat afhandelen maar ook het voorkomen van meldingen.

c) We vergroten de biodiversiteit in Dijk en Waard.

1. Het verbeteren van de biodiversiteit door omvorming van de openbare ruimte.

2. Het stimuleren van het 'onttegenen' van particuliere ruimten.

3. Met Dijk en Waard ontwikkelt met water wordt de biodiversiteit in en langs het water vergroot.

4. Ons maaibeeld wordt waar mogelijk ecologisch, zodat we kleurigere en gevarieerdere bermen krijgen.

5. We werken aan een toekomstbestendig Oosterdel. Het waterlichaam Oosterdel moet voor 2027 voldoen aan de KRW helder water doelstelling. Dit is een samenwerking tussen de gemeente, HHNK, Staatsbosbeheer, Stichting Veldzorg en Museum Broekerveiling.

Waar leiden we ons succes uit af? (Meetlat)

1. Het aantal klachten naar aanleiding van een melding openbare ruimte.

2. Het aantal waargenomen planten en dieren van de Nederlandse rode lijst via de Nationale Databank Flora en Fauna.

3. Aantal m2 ecologisch beheerd groen (bosplantsoen, bloemrijk grasland en ecologisch beheerde wateren en oevers).

4. Het aantal bomen en het aantal boomsoorten.

5. De objectieve beleidsschouw van de openbare ruimte.

6. Het aantal deelnemers aan stimuleringsacties ten behoeve de particuliere ruimte.

Programma 6 Sociaal Domein

Dijk en Waard wil een gemeente zijn waar het prettig wonen is en waar iedereen meedoet naar vermogen. Een gemeente waar wij onderling verbonden zijn door onze betrokkenheid bij elkaar, onder andere door een vitaal verenigingsleven en gemeenschapsvorming. Een krachtige samenleving met gedeelde waarden. Waar we open staan voor iedereen, dwars door generaties heen en met waardering en respect voor diversiteit en inclusiviteit. De gemeente zorgt voor een goede sociale basis met een veilige, groene en gezonde leefomgeving en voorzieningen die hieraan bijdragen. We willen dat inwoners zich gezien, gehoord, vrij en veilig voelen in een stabiele omgeving en dat zij mogelijkheden zien voor de toekomst. Bestaanszekerheid is belangrijk en daarom hebben wij aandacht voor de kwetsbaren. Lukt het even niet? Dan zijn Dijk en Waarders er voor elkaar voor wanneer dat nodig is, met een duwtje in de rug of door de ander aan de hand te nemen.

De gemeente Dijk en Waard ziet de transformatie van het sociaal domein als één van haar belangrijkste opgaven voor de komende periode. De grote financiële tekorten en krapte op de arbeidsmarkt in combinatie met een toenemende (complexe) zorgvraag en de demografische ontwikkelingen maken het tot een forse meerjarige prioritaire opgave. Deze opgave pakken we zowel lokaal als regionaal op. De implementatie van de visie sociaal domein Dijk en Waard vergt veel van de organisatie en samenwerkingspartners. Het is een langdurig proces dat in realistische en haalbare stappen wordt uitgevoerd. Dit vraagt van de organisatie om weloverwogen keuzes te maken in wat we wel of niet oppakken.

In lijn met de visie kiezen wij ervoor om integraliteit en preventie goed te borgen. Het integraal beleidskader sociaal domein (omvat ook programma 4 Onderwijs en programma 5 Sport en Cultuur) vormt de kapstok voor de verdere uitwerking van beleid sociaal domein. Het schetst voor de periode 2023-2027 wat we willen bereiken en waar we de focus op leggen.

Trends & Ontwikkelingen

We zien helaas nog tegenstellingen en kansenongelijkheid tussen arme en rijke mensen. Tussen theoretisch en praktisch opgeleiden, inwoners met en zonder een migratieachtergrond en tussen werkenden en werkzoekenden. De komende jaren verdubbelt in Dijk en Waard door de sterke vergrijzing het aantal ouderen. Hierdoor zal ook het aantal mantelzorgers en de belasting van de mantelzorger toenemen. Inwoners maken zich zorgen over stijgende kosten van het levensonderhoud, zoals voor gezondheidszorg, energie en wonen. Het aantal kwetsbare inwoners die het (nog) niet op eigen kracht redden dreigt toe te nemen.

De druk op de jeugdhulp blijft onverminderd hoog en bij de Wmo is sprake van een stijging als gevolg van vergrijzing. Dit is te zien in het gebruik van voorzieningen. Tegelijkertijd is zichtbaar dat de huidige arbeidsmarkt de vraag van kwalitatief zorg personeel niet aan kan. Dit perspectief vraagt om een andere manier van werken in de zin van creatieve oplossingen buiten de gebaande paden.

De complexiteit van sociaal maatschappelijke vraagstukken neemt toe. De groeiende individualisering, polarisatie en segregatie in de samenleving maken dat de sociale cohesie in wijken en de veiligheidsbeleving van inwoners onder druk staan.

Er is sprake van een toenemend aantal kwetsbare groepen met problemen op meerdere leefgebieden. Steeds meer personen en gezinnen leven met schulden of zelfs in armoede. Dit heeft een effect op hun bestaanszekerheid en raakt hun gezondheid en vitaliteit. Bij steeds meer gezinnen wordt duidelijk dat er sprake is van multiproblematiek. Het aantal mensen met psychosociale problemen is groter dan ooit. Er is een toenemende vraag naar zorg, hulp en ondersteuning voor jeugdigen, volwassenen en ouderen.

Tegelijk hebben we te maken met marktwerking in de zorg en met druk op zorgaanbieders en voorzieningen. Daarbij hebben we te maken met vergrijzing en is er druk op mantelzorg en het aantal vrijwilligers. Inwoners worden geacht langer zelfstandig thuis te wonen, terwijl de zorg

onbetaalbaar dreigt te worden en er grote druk is op de woningmarkt.

Het toekomstbeeld voor jongeren is complex en onzeker, door onder meer de woningcrisis, studieleningen en aansluiting op de arbeidsmarkt.

Er is een nijpend tekort aan opvangcapaciteit voor asielzoekers doordat het aantal instromers stijgt, terwijl de uitstroom uit de asielzoekerscentra stagneert.

Het aantal vluchtelingen en asielzoekers is de afgelopen jaren door onder andere de oorlogen in Afghanistan en Oekraïne gestegen. Het vraagt veel van de gemeente om passende opvang en huisvesting te organiseren. Mede hierdoor ontstaat er een (hogere) druk op de ondersteuning, zorg, onderwijs, kinderopvang, inburgering en woningmarkt.

Waar staan we voor? Maatschappelijk effect

In Dijk en Waard doet iedereen zingevend mee. Iedere inwoner krijgt de kans om zich te ontwikkelen op een manier die voor hem of haar zinvol is. Daarom zetten we in op een gezonde en veilige leefomgeving met voldoende voorzieningen voor jong en oud. Inwoners dragen naar eigen kunnen bij aan de maatschappij en zijn er voor elkaar. Dijk en Waard is een vitale samenleving, waarin de inwoners zo lang mogelijk op eigen kracht en met behulp van hun netwerk problemen oplossen.

De gemeente Dijk en Waard werkt aan de missie: "Een sterke, gezonde en vitale samenleving waarmee we de zorg op termijn effectief en betaalbaar houden voor iedereen."

Welke doelstellingen dragen daaraan bij?

Uit het integraal beleidskader gaat dit over de routes:

A. Een sterke sociale basis (route1)

1. Versterken van de eigen kracht van inwoners en hun sociale netwerk.
2. Versterken van de samenkracht van organisaties en gemeenschappen.

B. Passende ondersteuning dichtbij de inwoners (route 2)

1. Vroegtijdig signaleren en preventief oplossen van vragen door het lokale team en partners samen met inwoners.
2. Integraal benaderen en op maat oplossen van hulpvragen door het lokale team en partners samen met inwoners.

C. Kwalitatieve en beheersbare hulp en ondersteuning (route 3)

1. Zorgdragen voor effectieve, kostenbewuste en rechtmatige hulp en ondersteuning.
2. Vergroten van de regie op het zorglandschap en ketenpartners.

Waar zetten we in 2024 op in?

- Uitvoering plan van aanpak akkoorden IZA/GALA/SPUK (Integraal zorgakkoord, Gezond en Actief Leven Akkoord en Specifieke Uitkering) waarbij wordt ingezet op de thema's preventie, inclusie, dorps- en wijkgericht werken, eenzaamheid en, mentale gezondheid.
- Evaluatie pilot armoedebeloid.
- Implementatie Wet Aanpak Meervoudige problematiek Sociaal domein (WAMS).
- Verdere uitwerking Integraal beleidskader sociaal domein 2023-2027 (IBK).
- Voldoen aan verhoogde taakstelling voor huisvesting statushouders.

Waar leiden we ons succes uit af? (Meetlat)

1. Het doorzetten van de trend van de daling van (gesloten) verblijf van jongeren naar ambulans.
2. De rapportage armoedebeleid
3. We onderzoeken welke meetlat we kunnen gebruiken om de effectiviteit van het beleid rondom ouderen meetbaar kunnen maken.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Het programma Volksgezondheid en Milieu bevat van origine de taken die de gemeente uitvoert op basis van diverse wetten zoals de Wet milieubeheer, Wet geluidhinder, Wet bodembescherming en de daaruit voortvloeiende besluiten. De ambities in dit programma hebben te maken met klimaatverandering en circulaire economie.

Klimaatverandering is één van de grootste uitdagingen voor de komende jaren, willen we in de toekomst droge voeten houden. De klimaatambities van het Rijk gebruiken we als ondergrens. We willen de verzilting van de bodem tegengaan en hittestress het hoofd bieden. De voormalige gemeenten Heerhugowaard en Langedijk hebben in het verleden al sterk ingezet op lokale duurzame energiebesparing en –opwekking. Dit willen wij versterken en uitbreiden. We stimuleren isolatie en verduurzaming van woningen, bedrijven en maatschappelijke instellingen, zoals onderwijsgebouwen. We willen dat de maatregelen in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES), haalbaar zijn.

Circulaire economie

Vanuit het Rijk (Rijksbrede Programma 'Nederland Circulair in 2050') en de provincie is er al beleid vastgesteld. Dit biedt handvatten voor de gemeente om haar eigen beleid te maken.

Trends & Ontwikkelingen

Klimaatdoelstellingen

De ambities van het Klimaatakkoord zijn leidend. De Nederlandse overheid wil in 2030 55% minder CO₂ uitstoten ten opzichte van 1990. In 2050 moet dat 95% minder zijn. Dit is nodig om de temperatuur op aarde niet verder te laten stijgen dan anderhalve graad. Bij deze temperatuurstijging lijken de gevolgen van klimaatverandering nog beheersbaar. Om de doelstelling te halen heeft de overheid samen met bedrijven en organisaties maatregelen afgesproken. Deze staan in het nationale Klimaatakkoord.

Afhankelijkheid landelijke regelgeving

Als gemeente zijn we afhankelijk van besluiten die op landelijk en provinciaal niveau genomen worden. Bijvoorbeeld op het gebied van de nieuwe warmtewet of aanvullende eisen voor nieuwbouw. Deze besluiten hebben invloed op de uitvoering op gemeentelijk niveau.

Waar staan we voor? Maatschappelijk effect

Dijk en Waard draagt bij aan de landelijk afgesproken klimaatdoelstellingen. Inwoners, verenigingen en ondernemers doen mee om energie te besparen en schakelen om naar duurzame systemen. Zo worden we een CO₂-neutrale, klimaatrobuuste en circulaire gemeente.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. Dijk en Waard is een CO₂-neutrale gemeente.
2. Dijk en Waard is klimaatrobuust.
3. In Dijk en Waard is het afvalhergebruikpercentage gelijk aan de landelijke richtlijn.
4. Dijk en Waard is circulair in 2050.

Waar zetten we in 2024 op in?

1. Doelstelling 1 tot en met 3:

- a. Uitvoering van het nog vast te stellen uitvoeringsprogramma CO2-neutraal Dijk en Waard.
- b. Bewustzijn van inwoners vergroten door het inzetten van energiecoaches en actieve communicatie over duurzaamheid.
- c. Start met lokale aanpak van Nationaal Isolatieprogramma.
- d. Uitvoering van de Regionale Energietransitie 1.0.
- e. Het verduurzamen van bedrijventerreinen en het Altongebied.
- f. Uitvoering geven aan de in 2023 geactualiseerde Transitievisie Warmte.

2. Dijk en Waard is klimaatrobuust.

- a. Uitvoering geven aan de Klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda regio Alkmaar.
- b. We maken werk met werk: project- en gebiedsontwikkelingen en openbare ruimte wordt klimaatbestendig ontworpen en ingericht.

3. In Dijk en Waard is het afvalhergebruikpercentage gelijk aan de landelijke richtlijn.

- a. Uitvoering geven aan het inzamelbeleid voor Dijk en Waard.

4. Dijk en Waard is circulair in 2050

- De hoofdkaders (visie en strategie) aan de raad aanbieden gevolgd door een nadere uitwerking in beleidsregels. Een basisinventarisatie en beleidsproces zijn in 2023 opgestart. De verwachte doorlooptijd bedraagt ongeveer een jaar.
- Activiteiten en evenementen rond circulaire economie (CE) faciliteren
Met de regio Noord-Holland Noord wordt samengewerkt, waar het gaat om betrekken van ondernemers en uitdragen van boodschappen en organiseren van evenementen rond CE. Er worden keuzes gemaakt om de capaciteit met optimaal effect in te kunnen zetten.

Waar leiden we ons succes uit af? (Meetlat)

1. Het aantal/percentage woningeigenaren dat meedoet aan energiebesparende projecten.
2. Het afvalscheidingspercentage/afvalhergebruikpercentage.
3. Hoeveelheid hernieuwbare energie (klimaatmonitor).
4. Omvang huishoudelijk restafval.
5. Het aantal mensen dat gebruik maakt van de diverse subsidieregelingen op het gebied van klimaat en energiebesparing.
6. Het aantal woningen dat is geïsoleerd met behulp van financiële ondersteuning van de gemeente.

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Als een van de weinige gebieden in deze regio is onze gemeente in staat te organiseren dat iedereen een betaalbare woning in een groene omgeving kan krijgen. Wij hebben de ambitie om in Dijk en Waard in 10 jaar 10.000 (betaalbare) woningen te realiseren.

Een belangrijk deel van deze woningen moet in de categorieën betaalbare koop of lagere huur vallen.

Deze ambitie zien we in samenhang met andere opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie, de sterke vergrijzing en voorzieningen die horen bij een groeiend aantal inwoners.

De strategische omgevingsvisie voor Dijk en Waard, die in 2023 is opgesteld, dient als basis voor ruimtelijke ontwikkelingen in Dijk en Waard. Deze visie geeft richting aan de toekomst van de gemeente door het formuleren van strategische doelen en het maken van keuzes voor onze 'fysieke leefomgeving'. Die leefomgeving omvat bijvoorbeeld groen, gebouwen, infrastructuur, water of landschap. Maar ook lucht, bodem, geluid of duurzaamheid zijn daar onderdeel van.

Trends & Ontwikkelingen

Tekort aan betaalbare woningen:

In de sociale huur lopen de wachttijden al jaren op. Ook is er een tekort aan betaalbare koopwoningen. De bouw van nieuwe woningen moet zorgen voor een evenwichtiger woningvoorraad die beter aansluit op de woningbehoefte.

Er is sprake van omstandigheden, waaronder sterk stijgende bouwkosten, stijgende rentepercentages en netcongestie, die de realisatie van nieuwe woningen bemoeilijken.

Omgevingswet (OW):

De invoering van de Omgevingswet is bepaald op 1 januari 2024. Het programma Invoering Omgevingswet loopt in principe door tot 2029. Een aantal processen en producten moet voor de invoeringsdatum gereed zijn. Op hoofdlijnen zijn de werkprocessen al klaar. De nieuwe instrumenten en het gedachtegoed van de Omgevingswet zullen, in navolging van het programmaplan en de uitgewerkte projectplannen, in 2024 en daaropvolgende jaren verder worden gerealiseerd en ingebed.

Wet Kwaliteitsborging (WKB):

De invoeringsdatum van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen is gekoppeld aan de Omgevingswet. Deze wet zal stapsgewijs ingaan vanaf 1 januari 2024. Het doel van de wet is om de bouwkwiteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. De eerste twee jaar zal deze wet alleen voor eenvoudige bouwwerken gelden, zoals eengezinswoningen en kleine bedrijfspanden. Hierdoor kunnen bouwbedrijven, kwaliteitsborgers en de gemeente ervaring opdoen met het nieuwe toezicht in de bouw. Vanaf 2025 volgen naar verwachting de complexere bouwwerken. Dit is afhankelijk van een landelijke evaluatie.

Complexere gebiedsontwikkelingsopgaven:

De gemeente is als gevolg van de fusie flink in omvang gegroeid. Met de hiervoor al genoemde Omgevingswet leidt de doelstelling van integrale afweging met snellere en transparantere processen tot meer (organisatorische) complexiteit aan de voorkant van gebieds- en projectontwikkeling.

Thema Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing Waar staan we voor? Maatschappelijk effect

In Dijk en Waard wonen en werken inwoners met plezier in een passende woning en koesteren zij de verscheidenheid en hun leefomgeving.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. We faciliteren de realisatie van 10.000 (betaalbare) woningen in 10 jaar in Dijk en Waard.
2. Voor de kwalitatieve invulling van de nieuwbouwprojecten baseren we ons op woningbehoefteonderzoek (RIGO, 2023), de woonzorganalyse (Companen, 2023), de woonvisie Dijk en Waard (RIGO 2023) en de woonzorgvisie Dijk en Waard (Companen, 2023) -> de laatste twee producten zijn nog in ontwikkeling.

Waar zetten we in 2024 op in?

1. Wij hebben de ambitie om in Dijk en Waard in 10 jaar (betaalbare) 10.000 woningen te realiseren.
 - a. Het updaten/herijken van de woningbouwprogrammering voor Dijk en Waard, aan de hand van het woningbehoefteonderzoek en de nieuwe woonvisie. We streven naar een gemiddelde van 30% sociale huurwoningen in nieuwe plannen. Met de programmering wordt duidelijk voor welke doelgroep(en) de gemeente extra inzet zou moeten plegen om in de vraag naar woonruimte van deze doelgroep(en) te kunnen voorzien.
 - b. We zetten in op effectieve mogelijkheden om starters en andere doelgroepen, die moeilijk aan een eigen huis kunnen komen, te ondersteunen zodat zij de woningmarkt kunnen betreden.
 - c. Toewijzen aan inwoners van Dijk en Waard volgens de maximale ruimte die de huisvestingswet biedt.
 - d. We onderzoeken hoe we vormen van geclusterd wonen voor ouderen kunnen realiseren in nieuwbouw en in bestaande wijken.

Waar leiden we ons succes uit af?

1. Het aandeel sociale huurwoningen in opgeleverde woningbouwprojecten en in nieuwe woningbouwplannen.
2. Het aantal nieuw gebouwde woningen.

Financiën

Een gezond financieel beleid staat de komende jaren centraal. De uitdaging is om de meerjarige ambities uit het coalitieakkoord en de gemeentelijke inzet op de landelijke ambities te realiseren. Dit gegeven de diverse onzekerheden waar de gemeente mee te maken heeft, zoals de krapte op de arbeidsmarkt, prijsstijgingen en een onzeker financieel perspectief vanaf 2026.

In deze kadernota is geen rekening gehouden met de meicirculaire. Separaat wordt een collegebericht verzonden met betrekking tot de meicirculaire. Wel is er een inschatting gemaakt voor de ontwikkeling .

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van het perspectief opgenomen. Het vertrekpunt is de meerjarenraming uit de programmabegroting 2023 en de door de raad vastgestelde eerste begrotingswijziging 2023 en doorwerking van de september- en decembercirculaire. De effecten van de kadernota worden in volgende paragraaf nader toegelicht.

Bedragen * € 1.000

Ontwikkeling begrotings saldo	2024	2025	2026	2027
Primaire begroting	20.086	21.569	7.785	7.785
1e begrotingswijziging en algemene uitkering	-17.708	-17.795	-14.756	-14.756
Start begrotingssaldo kadernota	2.378	3.774	-6.971	-6.971

De financiële aanvragen kunnen we in een zevental categorieën onderverdelen:

1. Coalitieakkoord;
2. Mutaties Gemeenschappelijke Regelingen;
3. Gemeenschappelijke regelingen;
4. Indexaties;
5. Autonome ontwikkelingen;
6. Wensen;
7. Incidentele aanvragen ten laste van Algemene Reserve.

Coalitie akkoord

De financiële vertaling van het coalitieakkoord leidt ertoe dat voor de programma's Veiligheid en Sport, Cultuur en Recreatie extra financiële middelen worden gevraagd.

Mutatie Gemeenschappelijke Regelingen

De begrotingen van de Gemeenschappelijke Regelingen zijn in bij de raadsclusus van juni behandeld. Deze begrotingen hebben € 1,9 miljoen nadelig effect op het begrotingssaldo. Deze financiële mutaties worden op dit moment niet per programma inzichtelijk gemaakt. In de programmabegroting 2024 worden de financiële effecten per programma verwerkt.

Indexaties

Op hoofdlijnen wordt er rekening gehouden met een indexatie volgens consumentenprijsindex (CPI) maart van 4,4%. Deze geldt voor zowel de inkomsten- als de uitgavenkant. Per saldo wordt rekening gehouden met € 2,6 miljoen nadelig effect op het begrotingssaldo. Deze financiële mutaties worden op dit moment niet per programma inzichtelijk gemaakt. In de programmabegroting 2024 worden de financiële effecten per programma verwerkt.

Voor de onderdelen ICT en WMO Jeugd worden aparte indexaties meegenomen. De verwachting is dat de indexatie op basis van het consumentenprijsindex (CPI) niet toereikend is.

Indexaties op investeringsprojecten (kredieten)

In deze kadernota is nog geen rekening gehouden met de indexatie op kredieten. De kredieten zijn diverse jaren niet geïndexeerd, hierdoor verwachten wij dat verschillende kredieten te laag in de huidige begroting zijn opgenomen. Doordat diverse investeringen later in de tijd plaatsvinden verwachten wij dit geen grote financiële gevolgen. Deze mutaties worden alsnog meegenomen bij de begroting 2024.

Autonome Ontwikkelingen

Buiten de mutaties vanuit Gemeenschappelijke regelingen en indexaties zijn er ook andere autonome ontwikkelingen. Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die op de gemeente afkomen en waar de gemeente zelf geen invloed op kan uitoefenen. Deze worden per programma inzichtelijk gemaakt.

Wensen

Dit gaat om financiële wensen die nodig zijn om het nieuwe coalitieakkoord vorm te geven.

Incidentele aanvragen ten laste van Algemene Reserve

Wanneer een financiële aanvraag een incidenteel karakter heeft kan ervoor gekozen worden om deze ten laste te brengen van een reserve. Hierdoor heeft de financiële aanvraag geen invloed op het begrotingssaldo.

Ontwikkeling financieel resultaat

Rekening houdend met de mutaties voor 7 genoemde categorieën ziet het verloop van het begrotingssaldo als volgt uit:

*Bedragen * € 1.000*

	2024	2025	2026	2027
Start begrotingssaldo kadernota	2.378	3.774	-6.971	-6.971
<i>Aanvragen kadernota:</i>				
Coalitie akkoord	-602	-602	-602	-602
Mutaties Gemeenschappelijke Regelingen	-2.104	-2.104	-2.104	-2.104
Indexaties	-6.096	-6.096	-6.096	-6.096
Autonomen ontwikkelingen	-3.574	-3.510	-3.128	-2.851
Wensen	-2.038	-4.411	-2.937	-3.091
Incidentele aanvraag dekking vanuit reserve	3.284	3.999	974	689
Voorlopig Saldo	-8.752	-8.950	-20.864	-21.026
Niet verwerkt Algemene Uitkering	9.000	9.000	7.500	5.000
Inflatie correctie investeringen	PM	PM	PM	PM
Voorlopig begrotingssaldo	248	50	-13.364	-16.026

De begrotingsjaren 2026 en 2027 zijn onzekere jaren. De gemeenten worden geconfronteerd met een lagere uitkering van het Rijk. Dit heeft hoofdzakelijk betrekking op de jeugdzorg. Hierdoor zijn wij genoodzaakt om voor de toekomst te sparen. De begroting van Dijk en Waard wordt onder de loep worden genomen om te kijken waar er ruimte zit. Te denken valt aan de reserves maar ook aan de "reguliere" begroting. Dit mede door het gunstige rekeningresultaat in 2022. In de aanloop naar en bij de behandeling van de programmabegroting 2024 wordt u hierover geïnformeerd.

In de bijlage "Financiële onderbouwing mutaties" wordt een toelichting gegeven op de financiële mutaties.